



Mijn kind
praat nog niet

**** Hij zegt nog niets

Nog geen herkenbare woordjes zeggen is een probleem waarmee heel wat ouders van een kind van twee jaar en iets ouder het spreekuur bezoeken. Ouders zijn dan vooral ongerust omdat het kind wat 'achter' is in vergelijking met een bekend leeftijdgenootje, of met andere kinderen van zijn leeftijd.

Mijn eerste aandacht gaat dan vooral naar de algemene ontwikkeling van het kind (het gehoor is nu meestal al gecheckt in de gehoorscreening). Ondertussen heb ik zeker ook oog voor de interactie tussen moeder en kind – dat is altijd van belang in een beoordeling, maar bij (te) laat gaan praten zit vaak juist daar het probleem – of beter gezegd 'de oorzaak'. Want vaak zie je, dat moeder en kind onderling vrijwel probleemloos communiceren en het kind bij moeder alles voor elkaar krijgt wat hij wil. Moeder en kind blijken zo samen een prima 'taal' ontwikkeld te hebben met kreetjes en gebaren en daarmee verstaan ze elkaar goed – alleen in de buitenwereld werkt die gebarentaal nu eenmaal niet. In het begin was dat geen probleem, en fungeerde moeder als 'tolk' naar andere mensen toe, maar naarmate de ontwikkeling van haar kind vordert, merken zowel het jongetje als zijn moeder dat deze toch wat simpele communicatievorm steeds meer tekort gaat schieten, omdat de vragen over en weer ingewikkelder worden, zeker in de buitenwereld. Dat zorgt voor onderlinge irritatie, en voor bezorgdheid : Zal hij wel gaan praten?

Wat uitleg is dan vaak al voldoende. Allereerst vertel ik, dat het kind inderdaad wat achter is in de gesproken taal, maar dat hij wel degelijk een goed taalgevoel moet hebben om zo goed te kunnen communiceren met zijn moeder als hij nu doet. En dus ook, dat hij in zijn geestelijke ontwikkeling helemaal niet achter lijkt te zijn, en dus niet 'achterlijk' – wat vaak de grootste angst van de ouders is. Maar ook, dat hun onderlinge 'taal' nu zo langzamerhand tekort gaat schieten voor wat moeilijker vragen, én dat deze onderlinge taal voor de buitenwereld echt een vreemde taal is en daarmee onbegrijpelijk. Je kind moet dus een 'nieuwe taal' leren, een gesproken taal, het Nederlands (Turks, Marokkaans – elke moedertaal is goed) – en een nieuwe taal leren is een hele klus ! Deze uitleg neemt bij de meeste ouders al een hele zorg weg, en daarmee ook de druk op het kind. Want die is er wat je namelijk ziet gebeuren is, dat er steeds een woordje werd voorgezegt – en dat dit, vooral vanuit ongerustheid steeds dwingend gebeurde. Nee, hier was dus geen sprake van een spraakprobleem, maar van een taalprobleem, en daar is goed wat aan te doen, al gaat dat de nodige inspanning kosten. Want hoe leer je een 'nieuwe taal'?

Begin er vooral niet te vroeg mee – pas als de meeste kinderen uit de crèche al duidelijk aan het praten zijn, is het vroeg genoeg. Laat opmerkingen van andere ouders (zoals "praat jouw kind nu nóg niet!?") vooral aan je voorbij gaan, want het ene kind is veel eerder aan praten toe dan het andere – en te vroeg beginnen met echt 'leren' is niet gunstig.

Ik vraag de ouders dan, om de komende week één bekende vraag van het kind 'zogenaamd' niet meer te herkennen, niet meer te snappen – Niet meer dan één vraag tegelijk, want het is al moeilijk genoeg om ineens niet meer begrepen te worden, en bij meer vragen tegelijk 'niet snappen' kan je kind onzeker worden. Die ene vraag moet er wel een zijn die minstens eenmaal per dag te verwachten is, zoals het wijzen naar iets lekkers, zoals de koektrommel. Dat niet-meer-snappen kost extra tijd, en die moet je er ook voor nemen : Nu snap je dus ineens niet meer wat hij bedoelt. En als hij weer wijst, noem je dat je het weer niet snapt en draai je je om. Dat vindt hij raar, hij trekt je dus weer naar de koektrommel en wijst ernaar, tegelijk wat kreetjes uitend – maar weer zeg je dat je het niet snapt, tot 5x toe. En bij de vijfde keer zeg je: "Oh, bedoel je dat je een **koekje** wilt – een 'koekje'. Als je dát zegt, dan snap ik het". En zonder te eisen dat hij nu 'koekje' zegt, krijgt hij een koekje. Maar een volgende keer doe je het precies weer op dezelfde manier. Weer: "Wat wil je dan, want ik snap je niet", en weer bij de vijfde keer "Oh, wil je een **koekje**?".

Vermoeiend, zeg je? Jazeker, maar niet alleen voor jou, ook voor je kind. Hij ervaart zo, dat het veel moeite kost om op zijn manier een koekje te krijgen, te veel moeite. Daarmee zal hij op een gegeven moment – meestal toch vrij vlot – gaan kiezen voor het gemakkelijker alternatief, een alternatief dat je hem in taal al geboden hebt. En op een goed moment zegt hij uit zichzelf ‘koekje’, of iets dat er op lijkt.

Als een duidelijk verstaanbaar woord twee dagen ingesleten is, kies jij weer een volgend woord om ‘niet te snappen’. Na meerdere woorden zo geleerd te hebben is er een proces op gang gekomen, dat zichzelf snel gaat uitbreiden. En zo niet, dan heb je een logopedist (en/of een psycholoog) nodig, omdat er dan toch nog sprake zou kunnen zijn van een probleem in de taalontwikkeling of anderszins.

Sommige ouders noemden, dat het ‘oneerlijk voelt’ tegenover het kind om net te doen of ze een woord niet snapt. Dat begrijp ik, maar het is nog veel minder eerlijk om een kind maar door te laten modderen. Een ‘nieuwe taal’ leren kost nu eenmaal veel tijd en moeite. Heel belangrijk is wel, om er vriendelijk bij te blijven, en dat lukt alleen als je niet ongerust (meer) bent.

Dus mocht je (blijven) twifelen, roep dan gewoon de hulp in van een logopedist om duidelijk te krijgen of er echt iets aan de hand zou kunnen zijn. Een spraakprobleem, dus een stoornis van het spraakorgaan komt maar heel weinig voor. Maar een taalontwikkelingsstoornis is niet zeldzaam (ca 7% van onze bevolking). Dat wil niet zeggen dat dit al op zo jonge leeftijd meteen duidelijk hoeft te zijn. Maar bij een wat haperende taalontwikkeling is het goed om in het achterhoofd te houden dat wellicht de komende jaren, en vooral bij schoolbezoek wat extra professionele aandacht je kind erg kan helpen om beter mee te kunnen komen.

Graag wijs ik nog even op het misverstand als zou een allochtoon kind ermee gebaat zijn om zo vroeg mogelijk de Nederlandse taal te leren. Daar is in het verleden al veel mee geëxperimenteerd, en dit standpunt bleek onjuist te zijn, en moest worden losgelaten. Voor de taalontwikkeling van een kind is het 't meest belangrijk om goed een taal te leren : de taal van zijn moeder. Hij heeft er niets aan om Nederlands te leren van een moeder die het Nederlands nog niet goed beheerst. Maar natuurlijk mag hij naast zijn moederstaal best ook nog Nederlands als tweede taal leren – tweetaligheid blijkt een voordeel te zijn. Maar voor een goede taalontwikkeling van baby tot schoolkind is een kind echt het meest gebaat bij het goed leren van zijn moederstaal.